

MORAVSKÝ PODZIM

Mezinárodní hudební festival MORAVSKÝ PODZIM

ANGELOI – ZVĚSTOVATELÉ aneb Paralelní dějiny hudby
Opomíjená díla velkých skladatelů, velká díla opomíjených skladatelů

Zvěstovatelé, řecky *angeli*, je podle filozofa Jakova Druskina bytost, která žije v paralelním světě a její život plyne v nehybnosti. Není to přítomný život, prázdná, prázdnota a nuda pramení z času, který v paralelním světě neexistuje. Zvěstovatelé nejsou zatíženi časem a pociťují věčnost.

Takovými zvěstovateli jsou ale i hudební díla, která od okamžiku svého vzniku „obývají“ – ve své rozmanitosti – bezčasý paralelní prostor, z něhož současná koncertní praxe tzv. vážné hudby pro své „tady a teď“ opakovaně vyjímá jen velmi omezenou část, tváří se, že podchycuje dějiny hudby výběrem toho, co „má právo na přežití“.

Moravský podzim 2023 naváže na dlouhodobou snahu pořádat Filharmonie Brno tento přístup narušovat a ve festivalově koncentrované podobě uskutečnit sondu do „paralelních dějin hudby“: bude si všimát méně známých stránek tvorby proslulých skladatelů a poukáže na životnost děl autorů pozapomenutých.

Z „paralelního hudebního světa“ se rozeznají dočasná díla autorů spjatých s českým prostředím. V programu festivalu jsou hojně zastoupeni i čeští skladatelé 20. a 21. století: Leoš Janáček, Karel Reiner, Marek Kopelent, Martin Smolka či Martin Brunner, který na objednávku festivalu napsal novou skladbu.

Zvěstovateli z „paralelního světa“ ovšem mohou být i „upozaděné“ hudební nástroje, z nichž se na Moravském podzimu objeví skleněná harmonika (ovládaná

Christou Schönfeldingerovou) nebo historický klavír Streicher (na který bude hrát Alexej Ljubimov).

Vedle českých i světových premiér je tradiční snahou dramaturgie Moravského podzimu „komunikace“ mezi jednotlivými koncerty a projekty. Za pozornost stojí např. moment cykličnosti: ukázky z Heinrichovy tvorby orchestrální a klavírní, Dennis Russell Davies dirigující dva orchestry, shodný motiv Beethovenovy *Fantazie c moll* a písně *Saulzer eines Ungeliebten and Gegenliebe*, který později vykrytalizoval do podoby populárního tématu zhudebněné *Ódy na radost* v *Deváté symfonii* apod.

Bohatý bude i doprovodný program, který zahrnuje mj. 2. ročník festivalu **Nový svět Moravského podzimu** (akci, kterou připravují studenti JAMU), besedy se skladateli, interprety či muzikology či Hudebněvědné kolokvium pořádané Ústavem hudební vědy Masarykovy univerzity.

DOPROVODNÝ PROGRAM

ÚT 3 10 19.00 CO.LABS Kounicova 20
Psi svět
ONDŘEJ KYAS, PAVEL DRÁBEK *Psi svět*, dětská opera
účinkují Žáci ZUŠ Veverčí
režie Kateřina Křivánková
baleť Gabriela Hrabalová
scéna Sylva Marková
dirigenti Jan Bělohávek

PO 9-ÚT 10 11.00 FF MU, areál Arne Nováka 1 budova C
Stream na platformách Ústavu hudební vědy
a na musicanlogra.cz

57. mezinárodní hudebněvědné kolokvium Brno
Nové cestý opery
Kolokvium doprovodí koncert Brno Contemporary Orchestra
11. října v Cabaret des Pêcheurs v Brně.

SLYŠET SKRYTÉ TÓNY

Změna programu vyhrazena.

Filharmonie Brno Philharmonic

NE 11 10 19.00 Janáčkovovo divadlo

Zahajovací koncert

HEINRICH
Zpěv ducha divokého lesa, velká národní hrdinská fantazie pro velký orchestr

BEETHOVEN
Fantazie c moll pro klavír, sbor a orchestr

PÁRT
Credo pro klavír, sbor a orchestr

SKRJABIN
Prometheus (Symfonie č. 5 „Poema ohně“)

Polina Osetinskaja klavír
Slovenský filharmonický sbor
Filharmonie Brno, dirigent Dennis Russell Davies
Cori O' Lan světelný design (Skrjabin)

Program zahajovacího koncertu dokonale vystihuje zaměření Moravského podzimu 2023. Filharmonie Brno ve spolupráci se Slovenským filharmonickým sborem, klavíristkou Polinou Osetinskou a pod taktovkou šéfdirigenta Dennise Russella Daviese v české premiéře provede symfonickou fantazii *The Wild Wood Spirit's Chant* Anthonyho Philipa Heinricha, „amerického Beethovena“ pocházejícího z Čech, zřídka uváděnou *Fantazii c moll* samotného Ludwiga van Beethovena a *Credo* ze sklono raneho, avantgardního období Arvo Pärta. Slavnostní zahájení festivalu uzavře symfonická poéma *Prometheus* Alexandra Skrjabina, o jež světelnou součást, Skrijabinem původně předepsanou pro tzv. světelný klavír, se postará Gerfried Stocker alias Cori O' Lan, šéf renomovaného lineckého festivalu Ars Electronica.

* vstupní 590 / 540 / 490 / 300 / 200 Kč

PÁ 6 10 19.00 Besední dům

Balady z Gotinského háje

BEETHOVEN
Povzdech nemilovaného a Opětaná láska, Carovné kvítko, Mollyn odchod

MÚŠTĚČ
Labutí píseň

TOMÁŠEK
Lenora

Martina Janková soprán
Dennis Russell Davies klavír
Tatjana Medvecká recitace

K vrcholům brněnské filharmonické sezony 2019/2020 patřilo provedení celovečerní kantáty *Lenora* Antonína Rejchy na text Gottfrieda Augusta Bürgera (1747–1794), jednoho z nejvýznamnějších německých básníků 18. století a člena básnického kroužku sdruženého v Gotinkách pod názvem Gotinský háj (Göttinger Hain). V hlavní roli Rejchovy *Lenory* se představila mezinárodně renomovaná česká sopranistka Martina Janková, již Bürgerovy balady a jejich zhudebnění různými autory učarovaly natolik, že se na nich rozhodla postavit originální program svého recitálu, který vedle písní Ludwiga van Beethovena a Josefa Antonína Štěpána nabídně i jiný skladatelský pohled na *Lenoru* – tentokrát z pera Václava Jana Tomáška (1774–1850).

Tomášek si jako skladatel, klavírista a pedagog vydobyl nebyvalou autoritu, díky níž se mu přezdívalo „hudební papež“. Jako autor řady eklog, dithyrambů a rasopí přispěl k rozvoji drobných klavírních kusů, stal se také průkopníkem moderní písně na německé i české texty. Rozsáhlou baladou *Lenora* okouzlit hraběte Jiřího Buquoye, který mu poté na dlouhá léta nabídl dobře zajištěnou službu v jeho pražském sídle.

* jednotné vstupné 290 Kč

ČT 12 10 19.00 Besední dům

Sólo pro skleněnou harmoniku

A. REJCHA Příležitostná kantáta (obdobná premiéra)
CIMAROSA De terra amica, árie
A. REJCHA Rozloučení Johanky z Arku s vlastí premiéra
HASSE L'Armonica, kantáta

Joanna Moskowicz soprán
Christa Schönfeldinger skleněná harmonika
Barbara Maria Willi recitace, cembalo
Brno Rejcha Collegium 2023
Filharmonie Brno, dirigent Jonathan Cohen

Skleněnou harmoniku vynalezl kolem roku 1760 americký státník a fyzik Benjamin Franklin. Ve své době se stala populárním nástrojem, pro který svá díla komponovala celá řada skladatelů včetně V. A. Mozarta. Skladatelský zájem o skleněnou harmoniku postupem doby upadal. V současnosti je už spíše muzeální kuriozitou. Virtuózních hráčů na tento nástroj dnes mnoho není. K těm nejrespektovanějším patří Christa Schönfeldingerová, která spolu s Filharmonii Brno a sopranistkou Joannou Moskowiczovou uvede několik skladeb, které skleněnou harmoniku využívají. Začíná také Rejchův melodram *Rozloučení Johanky z Arku s vlastí*. Vzhledem k tomu, že neexistují žádné zprávy o provedení je velmi pravděpodobné, že uslyšíme díla ve světové premiéře. Koncertu v ředitelském salonku v 17.30 předchází prezentace knihy sdružující 15 studií o Antoinu Reichovi, kterou představí Jana Franková a Hervé Audéon. Srdečně zveme.

* jednotné vstupné 390 Kč, vstup na prezentaci knihy zdarma

ÚT 17 10 19.00 Besední dům

Hledání ztracené krásy

BRUNNER Moving Silhouettes skládáno na objednávku festivalu
MARTINAITYTÉ Hledání ztracené krásy... pro klavírní trio, elektroniku a synchronizované video (česká premiéra)

Trio Bohémo:
Matouš Pěruška housle
Kristina Vacetková violoncello
Jan Vojtek klavír

Za osobní účasti českého skladatele Martina Brunnera a mezinárodně renomované litevské autorky Žibuklé Martinaityté uvede Trio Bohémo díla obou tvůrců, a to ve světové, resp. české premiéře. Sedmdesátimínutová skladba *Žibuklé Martinaityté s názvem Hledání ztracené krásy* (2016) je multimediálním monumentem využívajícím vedle akustického klavírního tria elektroniku a video. Vizualní složka byla inspirována dílem Claudea Moneta. Srdečně zveme i na besedu se skladateli, kterou moderuje dramaturg festivalu Vítězslav Mikes a která začíná v 18.00 v ředitelském salonku.

* jednotné vstupné 290 Kč

PO 2 10 19.00 Vila Tugendhat

A. P. Heinrich – americký Beethoven

BEETHOVEN
32 variací c moll

HEINRICH
Pražský valčík
Krásná Češka
Čikánský tanec
Pochod k naložení
Sláva britskému trhu
Mnoho v malém
Rej Komančů
Gajárda Siouxů
Žalost Čechů
Manituův vzdušný tanec
Studentský hymnus
Kaťinka – Češka
Newyorské rondo

Pavel Farský klavír, průvodní slovo

Pavel Farský absolvoval hru na klavír na Pražské konzervatoři a brněnské JAMU, vystudoval také VŠE v Praze. Od roku 1998 se jako interpret a badatel intenzivně věnuje tvorbě Anthonyho Philipa Heinricha (1781–1861), prvního profesionálního amerického skladatele, který se narodil v Krásném Buku u Krásné Lípy. Farský uvádí Heinrichovy skladby na koncertech, je také autorem česko-německé publikace *Anthony Philip Heinrich – americký Beethoven z Krásné Lípy*. Svůj recitál koncipuje jako kombinaci provedení Heinrichových děl (doplňných kvůli souvislostem o Beethovenovy klavírní variace c moll) a vyprávění o skladateli.

* jednotné vstupné 390 Kč

SO 7 10 20.00 Kryt 10-Z

Reiner(kace)

REINER
Tři písně milostné, Listopadové popěvky, Květovaný kůň, Aisha, úpravy Eider, Mujačič

Aida Mujačić zpěv, klavír
dramaturg projektu
Pavel Straka

Český skladatel Karel Reiner (1910–1979) svým životem a tvorbou reprezentuje 20. století v jeho zákruších, vzestupech i temných místech. Coby představitel avantgardy byl ve 30. letech 20. století činný v propagaci čtvrtónového Hábova systému jako skladatel a klavírista, byl také účastníkem káhirského kongresu arabské hudby. Následně se dostal do soukolí tzv. norimberských zákonů, ale jeho životní filozofie spojená se steinerianstvím, levicovými životními hodnotami a pedagogickými akcenty směřem k dětem mu našel náhledu perspektivu a Terezín, Osvětim a pobočný tábor Dachau kauteřing přezil. Reiner(kace) v názvu spojuje jméno skladatele a reinkarnaci jako oživení a zpřítomnění jeho díla i životní filozofie v autorské úpravě a interpretaci pro částečně preparovaný klavír Aidy Mujačić a v dramaturgii Pavla Straky. Srdečně zveme i na workshop **Květovaný kůň** pro děti, jejich rodiče a učitele s Aidou Mujačić v 15.0 v Besedním domě.

* jednotné vstupné 290 Kč

PÁ 13 10 19.00 Janáčkovovo divadlo

Tak pravil Zarathustra

SCHUMANN Overture, Scherzo a Finale pro orchestr
BOLCOM Klavírní koncert č. 2
MOZART Zednářská smuteční hudba
R. STRAUSS Tak pravil Zarathustra, symfonická báseň

Emanuele Arciuli klavír
MDR-Symphoniorchester Liepzig
dirigent Dennis Russell Davies

Dennis Russell Davies v současné době nevede jen orchestr Filharmonie Brno, ale také Symfonický orchestr Sřídonočnického rozhlasu (MDR) Lipska, se kterým na Moravském podzimu vystoupí při příležitosti 50. výročí partnerství město Brno a Lipska. V „autentické“ interpretaci zazní zřídka slychané dílo Roberta Schumanna, s Lipskem spjatého skladatele, dále v české premiéře *Druhý klavírní koncert* amerického autora Williama Bolcoma, který letos oslavil 85. narozeniny a se kterým Daviese pojí dlouholetý umělecký i přátelský vztah. Po přestávce lipský orchestr provede Mozartovu *Zednářskou smuteční hudbu* a Straussovu symfonickou báseň *Tak pravil Zarathustra*, tedy repertoár, který lze – tak jako Schumanna – považovat za jeho kmenový.

* vstupné 590 / 540 / 490 / 300 / 200 Kč

ST 18 10 19.00 Besední dům

Historický Brahms & současný Silvestrov

SILVESTROV Kýchovitá hudba, Čtyři kusy op. 2, Nostalgie, Dva kusy, Zvěstovatel-1996
BRAHMS Šest kusů op. 118, Tři intermezza op. 117, Dvě rapsodie op. 79

Alexej Ljubimov klavír – moderní Steinway (Silvestrov) a historický Streicher z vídeňské restaurátorské dílny Gerta Hechera (Brahms)

Legendární klavírista Alexej Ljubimov se po deseti letech vrací na festival Moravský podzim. Jeho recitál tentokrát nabídne atraktivní kombinaci hudby dvou autorů z různých období: bytostného romantika Johanne Brahmsa (1833–1897), jehož tři cykly zazní na brahmsovský historický klavír Streicher z vídeňské dílny Gerta Hechera, a současného ukrajinského skladatele Valentina Silvestrova (1937), jehož skladby Ljubimov provede na moderní nástroj.

* jednotné vstupné 190 Kč

ST 4 10 19.00 Besední dům

Kremerata Baltica

POLJOVA Poselství jednomu obyčejnému člověku
SCHNITTKER Koncert pro klavír a smyčce
PELÉCIS Concertino bianco
LIGETI Smyčcový kvartet č. 1 „Métamorphoses nocturnes“ (verze pro smyčcový orchestr)

Onuť Gražinytė klavír
Kremerata Baltica

Kremerata Baltica, proslulý komorní orchestr založený Gidonem Kremerem a složený především z hudebníků z pobaltských zemí, se po deseti letech vrací na Moravský podzim. Spolu s litevskou vycházející hvězdou klavírního umění Onuť Gražinytė (mladší sestrou svatozánné dirigentky Mirgy Gražinytė-Tyla) uvede sugestivní koncert Alfreda Schnittkera a hravě minimalistické *Concertino bianco* lotyšského skladatele George Pelécise. Večer orámují díla ukrajinské autorky Viktorije Poljovy, resp. klasika hudby 20. století Györgye Ligetiho, jehož 100. výročí narození si letos připomínáme.

* jednotné vstupné 390 Kč

NE 8 10 20.00 kostel sv. Janů

Renesance polského baroka

ZIELEŃSKI Offertoria et communions totius anni
Wrocław Baroque Ensemble
dirigent Andrzej Kosendiak

Mikolaj Zieleński, který žil ve druhé polovině 16. století a zemřel někdy po roce 1611, byl prvním polským skladatelem, který psal v barokním stylu. K jeho současné renesanci významnou měrou přispívá dirigent a umělecký vedoucí Vratislavského barokního ansámblu Andrzej Kosendiak. Program koncertu vychází z CD *Offertoria et communions totius anni*, který vyšlo na značce Accord v roce 2020.

* jednotné vstupné 290 Kč

SO 14 10 21.00 Červený kostel

Poslední pohanské obřady

KUTAVIČIUS
Sonáta „Ad patres“ pro varhany
Poslední pohanské obřady, oratorium

Aneta Podracká Bendová soprán
Marek Paľa varhany
Kantilena (sbor dětí a mládeže při Filharmonii Brno) a hosté sbornířt Michal Jančík

Když v roce 2017 Moravský podzim uvedl oratorium *Poslední pohanské obřady* litevského skladatele Broniusa Kutavičiusa, psalo se o tomto koncertě jako o jedné z největších událostí celého ročníku festivalu. V roce 2021 Moravský podzim uvedl dílo mimořádně znovu, jako počtu skladatelů, který krátce před zahájením festivalu zemřel. Itehdy se provedení sekalos a velkým zájmem. Posluchačský úspěch a nadšení dětského sboru Kantilena pro provozování tohoto díla nás podnítil k tomu, abychom Kutavičiusovo sugestivní oratorium zařadili do programu Moravského podzimu i letos.

* symbolické vstupné na místě

NE 22 10 19.00 Janáčkovovo divadlo

Poznaňská filharmonie a Milan Paľa

PENDERECKI
Tři kusy ve starém slohu z filmu Rukopis nalezený v Zaragoza
Adagioetto z opery Ztracený ráj
Violový koncert
KAPRÁLOVÁ
Suita rustica op. 19
SZYMANOWSKI
Houslový koncert č. 2 op. 61

Milan Paľa viola, housle
Poznaňská filharmonie
dirigent Lukasz Borowicz

Na závěrečném koncertě Moravského podzimu vystoupí filharmonie z dalšího partnerského města moravské metropole, z polské Poznaň. Program připomene nedožitě devadesátiny Krzysztofa Pendereckého, jednoho z nejvýznamnějších tvůrců polské a poľazimo světové hudby druhé poloviny 20. století. Dále zazní folklorem ovlivněná díla Karola Szymanowského a Vítězslava Kaprálova.

* vstupné 590 / 540 / 490 / 300 / 200 Kč

ČT 5 10 19.00 Besední dům

Onuť Gražinytė – klavírní recitál

ČIURLIONIS
SKRJABIN
MESSIAEN
REMESA
BACEVIČIUS
KAPRÁLOVÁ
BACEVICZ

Onuť Gražinytė klavír

Program recitálu litevské vycházející hvězdy klavírního umění, je plný dialogů: prochází jím dialog Alexandra Skrjabina a jeho litevského současníka Mikalajuse Konstantinase Čiurlionise; dialog Skrijabinových a Čiurlionisových preludií a pozdějšími preludii Messiaenovými; dialog Gražiny Baceviczové a Vytautase Bacevičuse, sourozenci z polsko-litevské rodiny (z nichž první se stala významnou polskou skladatelkou, druhý se po otcí hlásil k Litevcům); dialog Gražiny Baceviczové a její brněnské vrstevnice Vítězslavy Kaprálové...

* jednotné vstupné 190 Kč

ÚT 10 10 19.30 kostel sv. Augustina

Smutek utek?!

MESSIAEN Louange à l'Éternité de Jésus
KOPELENT Karrak
JANÁČEK Pohádka
JANÁČEK / arr. Jiří Bárta
Sonáta
SMOLKA Smutek utek
MESSIAEN / arr. Jiří Bárta
Louange à l'Immortalité de Jésus

Jiří Bárta violoncello
Terezie Fialová klavír

Umělecké a partnerské duo violoncellisty Jiřího Bárty a klavíristky Terezie Fialové pouit pozornost nejen interpretačními kvalitami, ale i nápaditými programy. Ten, který premiérově uvedou na Moravském podzimu, je koncipován nikoli jako sled uzavřených čísel, ale jako jednotný hudební tok. Vychází z Bártyho alba *Reflexe* z konce 90. let minulého století a je orámován Messiaenovým *Cílovým Ježíšem*, jeho *Věčností a Nesmrtelností*. Dvě extatické vby z Messiaenova *Kvartetu pro konec času* Jiří Bárta vnímá spíše metafyzicky: jako počátek i konec, vesmírnou (zdánlivou) věčnost, nekonečnou krásu objímající život ve své radosti i bolesti – v případě tohoto programu zpodobněné Jančkem, Kopelentem a Smolkou. Skladba *Smutek utek* Martina Smolky, propůjčující programu název, byla zkomponována přímo pro duo Bárta-Fialová na základě objednávky Mezinárodního festivalu Kutná Hora v roce 2018, kde byla ve stejném roce poprvé provedena. Koncertu v blízké kavárně Clafé předchází prezentace knihy **Leoš Janáček a pozdní obrození na Moravě** Miloše Zapletal. Srdečně zveme.

* jednotné vstupné 290 Kč

NE 15 10 21.00 katedrála sv. Petra a Pavla

Neklid islandského klidu

JÓHANSSON Virůleový forsetar (Významní prezident) (česká premiéra)

Adam Wiltzie syntezátor, elektronika
členové Moravia Brass Band
dirigent Chuhel Iwasaki

Islandský skladatel Jóhann Jóhannsson (1969–2018) proslul na sklonku svého krátkého života jako autor filmové hudby. Byl nominován na Oscara za hudbu, kterou složil ke snímkům *Teorie vřeho a Sciaro: Nájenný vrh*, za hudbu k prvnímu zmíněnému filmu obdržel Zlatý glóbus. Alba s jeho hudbou vydává od roku 2016 prestižní společnost Deutsche Grammophon. Velmi zajímavé je však Jóhannssonova raná tvorba, do níž spadá projekt *Virůleový forsetar* z roku 2003. Zhruba hodinová „koncertní zvuková instalace“ plyne v bezčasí, pracuje s jediným, poklidným motivem, který se při neustálém opakování nezapne proměňuje. Spolu se členy Moravia Brass Band se na provedení bude podílet Jóhannssonův nádejší spolupracovník Adam Wiltzie, americký skladatel a hudebník usazený v Bruselu.

* jednotné vstupné 290 Kč, vstup na prezentaci knihy volný

NOVÝ SVĚT MORAVSKÉHO PODZIMU
2. ročník festivalového projektu studentů JAMU

ČT 19 10 19.00 foyer Besedního domu, nádvoří
Pražákova paláce, púdní prostory Besedního domu

Mezi nebem a zemí
NIELSEN Dechový kvintet op. 43
Kateřina Čechová flétna, Anna Kapsková hoboj,
Tomáš Mosler klarinet, Josef Paik fagot,
Kateřina Soukupová lesní roh
TOMASÍ Concert champêtre (Venkovský koncert)
Anna Kapsková hoboj, Tomáš Mosler klarinet,
Josef Paik fagot
MARTINŮ Kuchynská revue, koncertní provedení
Milan Polák klarinet, Roman Novozámský fagot,
Radek Hrdlička trubka, Jan Voparil housle,
Marie Matoušková violoncello, Dana Drápelová klavír
JANDA Cageti
Aneta Kubů fagot, Martin Janda elektronika

PÁ 20 10 19.00 Divadlo na Orli
Lidský hlas
HAMILTON Interzonen pro vibrafon a zvukový pás
David Paša vibrafon
CANGELOSI A Cool Garget pro tamburínu a zvukový pás
Adéla Spurná tamburína
KOSINSKI, BROSCIOUS 360 pro dva hráče na bicí
Lenka Tízová, David Paša bicí nástroje
AKIHO to WALK Or ruň in wEst harlem
Percussion Ensemble JAMU
POULIENC / arr. OPRŠAL La Voix humaine
Jane Vondrá soprán, Percussion Ensemble JAMU,
pedagogické vedení Martin OPRŠAL, Dominik Gál klavír,
dirigent Patrik Červák, rezie Zuzana Fischer,
light-design Andrej Ferencz

SO 21 10 19:00 Besední dům
Janáčkův akademický orchestr
HIDAS Koncert pro hoboj a orchestr
STRAWINSKI Dances concertantes
DORMAN Frozen in Time
Arseny Menkov hoboj, David Paša bicí nástroje
Janáčkův akademický orchestr
umělecký vedoucí a dirigent Jakub Klecker

* jednotné vstupné na áce Nového světa 290 Kč